Jó reggelt MTA

Térképeken a történelem – régi-új atlasz a középiskolásoknak

Olvasva az MTA tájékoztatóját az OFI megrendelésére immár harmadik nekifutásra készülő új középiskolai történelmi atlaszról, az járt a fejemben, hogy az MTA illetékesei ennyire tájékozatlanok, vagy szándékosan negligálják a középiskolákban eddig használt hasonló kiadványokat?
A készülő atlasz új vagy megújuló témáit nézve felmerül, hogy mi olyat tartalmazhatnak, amelyek az eddig forgalomban levőkben nem szerepeltek évek óta? Pl. a magyarok vándorlása, amelynek tudományos vitáiról korábbi atlaszban külön térkép mesél, vagy a holokauszt, amelyről neves holokauszt kutató adatai alapján készült részletes térkép? Netán Magyarország német megszállása, amelynek témáját kb. 10 éve dolgozta fel az egyik iskolai atlasz hozzáértő hadtörténész irányításával? Vagy Jugoszlávia szétesése, vagy talán a hazai cigányság helyzete? Évek óta szerepelnek az atlaszokban ezek a témák.
Esetleg attól lesz új az MTA–OFI atlasza, hogy:
„…kutatók, pedagógusok együttműködésére épül, folyamatosan figyelembe véve a diákok és szülők észrevételeit. Ez az egymásra figyelő, alkotó tevékenység kitűnően megvalósult az EKE OFI és az MTA BTK TTI közös munkája során.”
Gratulálok az EKE OFI és az MTA BTK TTI-nek, több évtized után újra felfedezték a meleg vizet! Az elmúlt 60 évben éppen így készült az összes iskolai atlasz. A történelmi atlaszok szerkesztésében a történelem és a módszertan szakterületén csak a rendszerváltás után az ELTE, az SZTE, a JPTE, a KGE, az MTA FKI, az MTA TTI, a HI olyan jeles oktatói és kutatói vettek részt, mint pl. Almási Tibor, Bencsik Gábor, Bognár Zalán, Cserti Szabó Tibor, Gyenis Gyula, Illésfalvi Péter, Katus László, Kocsis Károly, Máté-Tóth András, Pálóczi Horváth András, Stark Tamás, Szabolcs Ottó, Szatmáry Károly, Szebenyi Péter, Unger Mátyás, Urbán Aladár. (Elnézést kérve mindenkitől, hogy doktori titulusát nem írtam ki külön.) Az ő tevékenységük volt a garancia arra, hogy az atlaszok tudományosan megalapozottak legyenek, és mindig a legfrissebb eredményeket tükrözzék. Az oktatás igényeit pedig olyan neves tanárok és tankönyvszerzők közvetítették, mint pl. Balla Árpád, Farkas Judit, Foki Tamás, Kaposi József, Knausz Imre, Miklósi László, Száray Miklós, Vass Vilmos. Lehetséges, hogy a fenti kutatók és tanárok munkássága hátrébb való az EKE OFI és az MTA BTK TTI jelenlegi munkatársainál?
Az EKE OFI és az MTA BTK TTI büszke arra, hogy „Valamennyi eddig elkészült és a készülő atlasz térképei többszörös ellenőrzésen és lektoráláson esnek át, s – a vonatkozó tantervek szabta keretek között – a legfrissebb kutatási eredményeket tükrözik.” Csak tájékoztatásul. Az eddig forgalomban levő atlaszok át sem mentek volna a tankönyv engedélyezési eljárásán, ha a fenti idézetben foglaltaknak nem feleltek volna meg.
Büszkén említik a harmadik kiadás újdonságaként a tárgymutatót, ami kérdéses, hogy valóban az, vagy valójában az atlasz neveinek névmutatója, ami a korábbi atlaszokban kb. 20 éve megtalálható. Az új atlaszban lesz kronológia is, amely miatt a forgalomban levő atlaszokat kizárták az érettségin való használatból. Tehát csupa nóvum, mint például a keresőháló, amit a tájékoztatóban roppant szakszerűen összekevernek a földrajzi fokhálóval.
Ezek után kérdem, miért kell úgy beállítani az MTA–OFI régi-új atlaszát, mintha valami forradalmian újat hozna? Forradalmian csak annyiban új, hogy még a piaci verseny idején sem lépett fel egyetlen kiadó sem a versenytársak kiadványaival szemben ennyire kirekesztő módon, mintha azok nem is léteznének. Azokkal a kiadványokkal szemben, amelyek fejlesztésével a kiadók az EMMI adminisztratív intézkedései miatt 2012 óta tétlenségre vannak ítélve, és a legjobb szándék mellett sem tudják őket fejleszteni.
Ne dőljön be senki az EKE OFI és az MTA BTK TTI marketingjének. Atlaszuk csak a kényszerű átdolgozások miatt forradalmian új, és másodszori átdolgozásra is csak az eredeti kiadásnál lesz jobb. Szabad tankönyvválasztás mellett dőlne csak el, hogy jobb-e a forgalomban levő atlaszoknál, de ezt az oktatási kormányzat még az atlasz nyomott ára mellett sem meri vállalni.

Hidas Gábor